

Politické ideologie v lokální politice vybraných měst Česka

JAN ŠEBESTA, DAVID HÁNA

Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Praha, Česko (Charles University, Faculty of Science, Department of Social Geography and Regional Development, Prague, Czechia); e-mail: jan.sebesta@natur.cuni.cz, david.hana@natur.cuni.cz

ABSTRACT **Political ideologies in the local politics of selected cities in Czechia** – The article examines political ideologies in the local politics of Czechia. The aim is to explore whether political parties reflect their ideological foundations in local politics. Using data from the “Electoral Calculator” for municipal elections in 2022, the ideological positions of the 10 most prominent political entities at the national level in the 33 most populous cities in Czechia were evaluated on the economic left-right dimension and the socio-cultural GAL-TAN dimension. The article explores the internal heterogeneity of each subject and attempts to explain the spatial differentiation of the ideological positions of all parties on aggregate and individual political subjects as well. The factors validated primarily include external effects, especially the socio-economic indicators of the examined cities. Two-sample t-tests and correlation analyses were conducted. Although a significant influence could have been found in most examined factors, individual political parties reacted to them through their positions to various degrees, in different ways, or not at all.

KEY WORDS political ideologies – local politics – political parties – ideological positions – left-right – GAL-TAN

ŠEBESTA, J., HÁNA, D. (2024): Politické ideologie v lokální politice vybraných měst Česka. *Geografie*, 129, 4, 457–483.

<https://doi.org/10.37040/geografie.2024.016>

Do redakce došlo v březnu 2024, přijato do tisku v listopadu 2024.

© Česká geografická společnost, z. s., 2024

1. Úvod

Subnárodní politika v tuzemsku i v zahraničí donedávna stála ve skrytu tradičních témat politické geografie, jako jsou geopolitika, ohniska napětí, stát a jeho instituce a politické režimy (viz srovnání odborných publikací shrnujících témata politické geografie, Hána a kol. 2022), jako i v žurnalistice, u široké veřejnosti a do určité míry i u politiků samotných. V duchu tzv. metodologického nacionalismu (Jeffrey, Schakel 2013) jsou mnohá politická témata na úrovni lokální politiky opomíjena, což se však v posledních dekadách pomalu mění, především v souvislosti se sociologickým a politologickým výzkumem (Balík, Gongala, Gregor 2015; Kostelecký a kol. 2023; Maškarinec, Klimovský 2016). Jednou z oblastí výzkumu na lokální úrovni se staly i názory jednotlivých politických subjektů, jejich cíle a postup, jakými se jich snaží dosáhnout, hodnocených skrze tzv. ideologické (souhrnnější) či politické (konkrétnější) pozice. Zatímco v zahraničí se jedná o poměrně běžně využívaný přístup ke studiu postojů nejen politických subjektů i na nižších stupních politiky (Bucchianeri a kol. 2021; Gross, Jankowski 2020; Müller 2013, 2009; Otjes 2023), v Česku jde pouze o výjimky, zaměřené ryze na politiku národní (Volební kompas 2021).

Tento článek se tak pokouší o rozšíření tohoto typu výzkumu i na tuzemskou lokální politiku. Ta má určitá specifika, na které je třeba upozornit. V první řadě jde o velkou rozdrobenost obecní struktury, která je výjimečná i v celoevropském kontextu. Závěry zahraničních publikací tak je možné vztahovat pouze na obce od určité velikostní hranice. Pro tuto práci je podstatný také větší úspěch nezávislých kandidátů v malých obcích (Kostelecký a kol. 2023) a tedy i určitá podobnost politického stranického systému velkých měst tomu národnímu. Zaznamenat však můžeme i obecný odklon voličů od celonárodních politických stran a rostoucí úspěch nezávislých a místních politických uskupení (ve světě, viz Jankowski, Juen, Tepe 2022; Genzwill 2012; Genzwill, Zoltak 2014; Otjes 2020, 2018; i v Česku, viz Kostelecký a kol. 2023; Maškarinec, Klimovský 2016), který může mít vliv i na chování celonárodních politických stran na lokální úrovni.

Lokální politika bývá často vnímána jako úroveň politiky, která se stará jen o zajišťování komunálních technických služeb, ve kterých nehrají ideologie žádnou roli (jak kritizují např. Balík 2009 a Hána 2020). Cílem článku je proto představit lokální politiku jako úroveň politiky, která je oproti běžnému vnímání také ideologická, a osvětlit, jaké ideologické postoje v předvolební rétorice nejvýznamnějších politických subjektů z národní úrovně převládají v lokální politice nejlidnatějších měst Česka. Na ideologické ukotvení stran je nazíráno optikou dvou běžných ideologických dimenzí – ekonomické dimenze levice – pravice a společensko-kulturní GAL-TAN (vysvětlení viz kapitola 2.1.). Využitou metodou hodnocení ideologických pozic je určitá forma studie politických elit, založená na datech z tzv. Volební kalkulačky (2022) pro volby do zastupitelstev obcí v roce

2022. Snahou výzkumu je i vysvětlení, co ovlivňuje podobu pozic souhrnně u všech stran i doposud neznámou vnitřní heterogenitu jednotlivých subjektů na úrovni jednotlivých měst (podobně jako u jiných studií, viz kapitola 2), která může být významně diferencovaná (viz diskuze v kapitole 2). Článek se pokouší zodpovědět následující výzkumné otázky:

1. Projevují se politické ideologie ve volebních postojích politických stran na lokální úrovni v Česku?
2. Jak se odlišují volební ideologické pozice politických stran na ekonomické dimenzi levice-pravice a společensko-kulturní dimenzi GAL-TAN v lokální politice v Česku?
3. Jak jsou prostorově diferencovány volební ideologické pozice stran na pravolevé a GAL-TAN dimenzi a které faktory mohou tyto ideologické pozice politických stran na lokální úrovni v Česku ovlivňovat?

Výzkum je tak příspěvkem k pochopení lokální politiky Česka z pohledu politických ideologií. Zapojuje se tak do výše nastíněné diskuze, zda lze považovat lokální politiku za nepolitickou a neideologickou, či zda se do ní politické a ideologické aspekty promítají, obdobně jako na úrovni národní (viz Balík 2009, Hána 2020). Důrazem na prostorovou diferenciaci a prostorové souvislosti by měla být politická geografie obohacena o znalosti z úrovně politiky, která by neměla stát stranou i díky různorodému vzájemnému propojení s vyššími stupni politiky (např. Balík 2009, s. 137; Flint, Taylor 2018, s. 271).

2. Politické ideologie v lokální politice

V literatuře můžeme rozlišit dva základní pohledy na politické ideologie v lokální politice. První zdůrazňuje nepolitičnost komunální politiky, jejímž hlavním cílem je řešit věcné problémy bez zapojení ideologií (Balík 2009). Dobře ho ilustruje známý výrok: „kanalizace není ani levicová, ani pravicová; chodníky buduje pravice stejně jako levice“ (Balík 2009, s. 217), pramenící z představy odpovědnosti samospráv zejména za správu vzdělávání, bydlení či poskytování veřejných služeb, kde lze nalézt jen malý prostor pro ideologické konflikty jako na vyšších stupních politiky (Bucchianeri a kol. 2021). Druhý pohled naopak naznačuje existenci ideologických rozdílů i v lokální politice, odrážejících se v názorech a rozhodování politiků (Balík 2009, Hána 2020, Hána a kol. 2022).

Významným faktorem pro vznik ideologických sporů je velikost obcí. Čím je obec větší, tím více prostoru pro ideologizaci místní politiky nabízí (Čmejrek 2008). To může být dané také proměnou lokálních stranických systémů spolu s rostoucí velikostí obce. Zatímco ve velkých městech v Česku hrají politické strany

podobnou roli jako na parlamentní úrovni, ve středně velkých městech již tuto převahu značnou měrou narušují lokální subjekty a uskupení nezávislých kandidátů (Kostelecký a kol. 2023). S rostoucí velikostí obce výrazně klesá i počet kandidátů bez politické příslušnosti na kandidátních listinách parlamentních stran (Čmejrek, Bubeníček, Čopík 2010). Ve velkých městech je tak politické spektrum podobnější tomu na vyšších stupních politiky (Čmejrek 2008).

2.1. Dimenzionalita lokální politiky

Článek je postaven na výzkumu ideologických pozic lokálních stranických systémů, tedy na ideologické polarizaci a vzdálenosti stran (Cabada, Kubát 2002) na úrovni jednotlivých měst. S touto souvisí i debata ohledně dimenzí politického konfliktu na lokální úrovni, která je však jak v zahraničí, tak zejména v českém prostředí poměrně ojedinělá.

Obecně existuje k třídění a uvedení politických ideologií do vzájemných vztahů mnoho přístupů (Heywood 2005). V současnosti však bývá politický konflikt nejčastěji analyzován pomocí dvou dimenzí: ekonomické (David 2005), resp. socioekonomické dimenze (Hooghe, Marks, Wilson 2002; Reiljan, Kutiyiski, Krouwel 2020) s dichotomií levice – pravice, a dimenze společensko-kulturní, zachycující primárně morálně hodnotové ukotvení, označované jako liberálně-konzervativní (Reiljan, Kutiyiski, Krouwel 2020), nověji a komplexněji jako zelená/alternativní/libertariánská-tradiční/autoritářská/nacionalistická (Green/Alternative/Libertarian-Traditional/Authoritarian/Nationalist, dále GAL-TAN; Hooghe, Marks, Wilson 2002). V dnešní demokratické společnosti však běžně dochází k názorovým překryvům či přímo k rozmazání hranic protilehlých skupin. Mezi levicí a pravicí se tak nachází tzv. politický střed, jenž může být kompromisem levého a pravého (Bobbio 2002, viz také Giddens 2001). Složení osy GAL-TAN z několika dílčích dimenzí umožňuje ještě rozmanitější variace, běžně ovšem dochází k jejich shlukování na protilehlých pólech (Isotalo, Mattila, von Schoultz 2020).

Názorové skupiny na obou dimenzích můžeme rozlišit pomocí baterie výroků užívaných v komparativní politologii. Jedním z nejpoužívanějších zdrojů je *Chapel Hill Expert Survey* (CHES) zabývající se otázkami ideologického ukotvení či přístupu k dílčím politikám. Pravolevá osa je v rámci CHES založena na ekonomických otázkách k privatizaci, zdanění, regulacím, vládním výdajům, sociálním politikám či roli státu v ekonomice (Jolly a kol. 2022). Druhým zdrojem je *Comparative Manifesto Project* (CMP), založený na výzkumu volebních programů politických stran (Lehmann a kol. 2022). Byť CMP vychází z definice pravolevé dimenze dle Lavera a Budge (1992), byly dalšími autory vytvořeny i alternativní socioekonomické klasifikace, viz McDonald a Mendes (2001). V českém prostředí se touto problematikou z teoretického hlediska zabýval např. Vinopal (2006) nabízející

různé pohledy na dimenzi levice – pravice, včetně konkrétních příkladů výroků. Empirickým příkladem z českého prostředí je Volební kompas (2021) hodnotící postoje politických stran primárně z volebních programů či veřejných prohlášení, jehož konstrukce dimenzí se podobá výzkumu CHES.

Dimenze GAL-TAN sdružuje otázky týkající se životního stylu, ekologie, kulturní rozmanitosti, nacionalismu a imigrace (Hooghe, Markse, Wilson 2002). Vychází např. z dimenze postmaterialismus-materialismus (Inglehart 1990) či zelené-traditionalistické a levicově libertariánské-autoritativní dimenze (Kitschelt 1994; Kitschelt, McGann 1995). Strany tíhnoucí k libertariánským a postmaterialistickým hodnotám kladou důraz na svobodu a práva jednotlivce (např. podpora práva na potrat, eutanázii či manželství osob stejného pohlaví), větší demokratickou účast a svobodu slova, stojí proti zásahům vlád do osobních životních rozhodnutí jedince a proti všem formám diskriminace (sexuální, politické, náboženské, etnické či rasové). Autoritářské či tradiční strany tyto názory naopak odmítají a věří, že vláda má být pevnou morální autoritou (Hooghe, Marks, Wilson 2002). Jejich hlavními hodnotami jsou řád, tradice a stabilita (Jolly a kol. 2022). Obdobně je k ní přistupováno také v rámci CHES, podle jejichž otázek vypracoval její definici Peterson (2019). Využitelnou pro definici GAL-TAN může být také CMP (2023) stanovená dimenze progresivní – konzervativní, založená na společenských hodnotách.

Diskutabilní je vhodnost využití těchto dimenzí na lokální úrovni. Štěpnými liniemi politického konfliktu komunální politiky v Česku se zabýval Balík (2016), jenž ve svém článku rozebírá 11 potenciálních dimenzí, z nichž 6 je lokálního charakteru a 5 převzato z národní úrovně (náboženská, genderová, vztažená ke vztahu k minulému režimu, socioekonomická a post-materiální). Najít můžeme i některé další, jež však svůj význam postupem času ztratily nebo se prolnuly s jinými. Z výše zmíněných národních však mají zejména první 3 spíše okrajový význam. Ze zbylých dvou je socioekonomická dimenze některými autory přinejmenším na úrovni malých obcí v Česku považována za irelevantní (Bubeníček 2010), dle Balíka (2009), jsou to však právě ekonomické či sociální rozpory, jež patří mezi hojně skloňovaná témata v komunální politice. Dimenze materialismus–postmaterialismus pak podle Musilové (2017) promlouvá na úrovni lokální politiky do poměrně širokého množství témat v čele s ochranou přírody, případně akcemi na podporu sexuálních menšin. Štěpné linie lokálního charakteru pak stojí mimo rámec této práce, byť nepochybně nezanedbatelnou měrou strukturují lokální politický konflikt. Výjimku tvoří linie o rozsahu funkcí v obci, zahrnující i rozpor, zda je jejich zajišťování úkolem veřejné správy či soukromého sektoru. Tato štěpná linie bývá mnohdy zahrnuta do dimenze levice – pravice, viz např. Vinopal (2006).

V zahraniční literatuře se ideologiím v lokální politice věnovali např. Bucchianeri a kol. (2021), studující postoje lokálních elit ve městech USA. Ukazují, že i přes přebírání témat z národní úrovně si lokální politika zachovává svá specifika. Kvůli

„nacionalizací“ lokální politiky hraje významnou roli liberálně-konzervativní dimenze (příjmové nerovnosti, klimatická změna, minimální mzda, podpora nedostatečně zastoupených skupin obyvatel). Druhá dimenze reflektuje postoje k poskytování veřejných služeb (privatizace služeb či soukromého školství). Gross a Jankowski (2020) analyzovali politický konflikt na lokální úrovni prostřednictvím volebních programů a určovali pozice stran na třech dimenzích – obecné pravolevé, ekonomické pravolevé a GAL-TAN. Vedle verifikace jejich aplikovatelnosti na lokální úrovni vymezili ještě čtvrtou, vykreslující míru akcentace národních témat. Tím poukázali na antisystémové nebo populistické strany, které více „nacionalizují“ lokální volby. V nizozemském prostředí se dimenzionalitě politického konfliktu na lokální úrovni věnoval Otjes (2023), zabývající se diverzitou politických subjektů na vybraných dimenzích. Kromě obecné pravolevé a lokalistické pak nově zahrnul dimenzi anti-elitářskou, jež také významně promlouvá do politického konfliktu v tamějších municipalitách a do značné míry reflektuje úroveň národní. Agasøster (2001) se analýzou volebních programů zaměřila na vnitřní programové odlišnosti politických stran v různých volebních okrscích ve Skotsku a odhalila nižší názorovou variabilitu u stran s vyšší mírou centralizovaného rozhodování. V literatuře pak můžeme nalézt poměrně hojně zastoupené studie formování koalic v severských evropských státech, jež se však dimenzionalitou lokální politiky nezaobírají hlouběji (např. Bäck 2003, 2008; Skjæveland, Serritzlew, Blom-Hansen 2007). Ideologické pozice jsou odvozeny pouze ze subjektivního sebeurčení oslovených zastupitelů či jejich vnímání ostatních stran. Ukazují však relevanci pravolevé dimenze i na lokální úrovni.

Při přejímání závěrů ze zahraniční literatury je ovšem třeba brát v úvahu odlišné kompetence lokálních politiků, historii komunální politiky dané země, jiné politické prostředí a v neposlední řadě specifika municipální struktury Česka, která umožňuje srovnání českých měst se zahraničními poznatky až od jejich určité velikosti (Musilová 2017). S ohledem na zaměření článku na nejlidnatější města v Česku, kde jsou stranické systémy podobnější těm v celostátní politice, a na výzkum vnitřní heterogenity nejvýznamnějších národních subjektů na lokální úrovni, se navzdory možnému neuchopení celé širší témat z komunální politiky jeví socioekonomická dimenze levice–pravice a společensko-kulturní GAL-TAN pro náš výzkum jako nejvhodnější. Díky jejich běžnému užití při výzkumu dimenzionality politického konfliktu na lokální úrovni v evropském i americkém prostředí i na národní úrovni můžeme srovnat naše výsledky s dosavadními studiemi.

2.2. Faktory ovlivňující ideologické pozice politických stran

Navzdory rozsáhlé literatuře mapující ideologické pozice různých subjektů v různých zemích na všech úrovních politiky, jen málo bylo napsáno o faktorech

ovlivňujících jejich podobu na úrovni lokální politiky. Na celostátní úrovni můžeme identifikovat faktory jako změny ve vedení strany, změna dominující frakce, fungování vnitrostranické struktury, předcházející volební výkon a výsledek, změny pozic konkurenčních stran, umístění strany ve vládě či v opozici, posuny ve veřejném mínění a globální ekonomické změny (Fagerholm 2016). Na faktory variability ideologických pozic politických stran na subnárodní úrovni lze podle Müllera (2009) nahlížet dvojí perspektivou: (1) politické strany jsou nezávislé jednotky ovlivňované regionálním kontextem, jeho politickými, sociálními a ekonomickými aspekty; (2) ideologické pozice stran jsou součástí většího souboru ukazatelů odrážejících distribuci moci uvnitř stran.

Müllerova (2009) analýza faktorů postojů politických stran v hospodářské a sociální politice na úrovni německých spolkových republik ukázala, že strany na subnárodní úrovni reflektují národní pozice stran, přestože byla odhalena i významná míra vnitrostranické heterogenity. Levicovější pozice byly spojeny s vyšší mírou nezaměstnanosti a vyšší mírou dluhu spolkových zemí, pravice s vyšším podílem venkovského obyvatelstva. U křesťansko-demokratických stran byly zaznamenány levicovější pozice ve spolkových zemích s vyšším podílem katolíků. Rozdíly naopak nebyly zaznamenány mezi zeměmi bývalé Německé demokratické republiky a původními zeměmi Spolkové republiky Německo (Müller 2009). Dle Müllera (2013) mění strany své pozice v daném územním celku i podle sebeumístění voličů na pravolevé škále, avšak mohou existovat i další politické, ekonomické či sociální faktory. S ohledem na tvrzení Fagerholma (2016), že politické strany mění své pozice dle předchozích výsledků voleb a do určité míry i dle veřejného mínění, lze předpokládat, že stejné faktory, jež ovlivňují volební zisky jednotlivých stran či pozice voličů v různých volebních obvodech, budou mít vliv i na ideologické pozice politických stran.

Faktorům volebního chování v Česku v meziválečném období a mezi lety 1992 a 2006 se věnovali Kostecký a kol. (2014), byť ve volbách na úrovni národní. Značnou část prostorové variability volebních výsledků vysvětlují socioekonomické faktory a religiozita. Levicové strany byly úspěšnější v regionech s vyšším podílem nezaměstnaných a lidí s nižším vzděláním či kvalifikací, pravice strany naopak. V regionech s populačně silnějšími městy pak dosahovaly pravice strany nadprůměrných zisků, je ovšem otázkou, zda tímto není pouze reflektována právě odlišná socioekonomická struktura obyvatel měst. Prokázán byl také pozitivní vliv podílu katolíků na volební zisky křesťanských demokratů. Autoři diskutují i potenciální faktor kulturní povahy související s dosídlením Sudet (Kostecký a kol. 2014), tedy vliv tzv. fantomové hranice (viz Jelen, Dostál 2017; Korčák, Netrdová 2021; Šimon 2015). Kostecký a kol. (2015) pak zkoumají prostorové vzorce volebního chování v parlamentních volbách v Česku mezi lety 1992 a 2013 na úrovni obcí. Výsledky poukazují na makrogeografický rozdíl mezi východem a západem Česka, mezoregionální rozdíl mezi metropolitními a periferními oblastmi

a rozdíl mezi rychle rostoucími suburbánními oblastmi a zbytkem obcí. Fiskálně konzervativní strany jsou podporovány v metropolitních oblastech prosperujících českých měst, křesťanskodemokratické strany na jižní a jihovýchodní Moravě, Litomyšlsku a ve východní části Českomoravské vrchoviny. Ve vnitřních periferiích a metropolitních oblastech strukturálně postižených měst severozápadních Čech a Ostravska volili lidé značně levicověji. V obcích bývalých sudetských oblastí lze zaznamenat vyšší podporu krajní levice, ve vnitrozemí pak spíše sociální demokracie. Až na výjimky platí i vyšší míra podpory pravice ve velkých městech.

3. Metodika

V literatuře lze nalézt značné množství způsobů hodnocení politických a ideologických pozic nejen politických stran, jež Mair (2001) dělí do šesti základních kategorií: apriorních posuzování, expertních analýz dokumentů, hromadných průzkumů, studií politických elit, analýz politických programů a expertních šetření. Každý obnáší různé předpoklady pro možnost provedení výzkumu a určité limity interpretace výsledků (více viz Šebesta 2023). Metoda využitá v tomto článku je nejpodobnější studii politických elit. Výzkum se opírá o data z veřejně dostupného dotazníkové šetření, tzv. Volební kalkulačky (2022) pro komunální volby v roce 2022, jež bylo s různou kombinací otázek rozesláno všem kandidujícím politickým subjektům v 35 nejlidnatějších městech Česka (zahrnuje 27 statutárních měst, z toho 13 krajských, zbylá nestatutární města jsou okresní). Odpovědi od jejich zástupců tak můžeme považovat za oficiální a spolehlivá stanoviska daných politických subjektů na úrovni jednotlivých měst. Pokud některý z nich odpovědi nedodal, ve Volební kalkulačce daný subjekt chybí (Volební kalkulačka 2024). Práce vychází z těchto otázek a odpovědí jednotlivých stran, dále sdružených do ideologických dimenzí. Zvolená metoda oproti ostatním nabízí možnost využití širokého množství otázek ke konstrukci rozličných dimenzí a měření vzdáleností mezi pozicemi jednotlivých stran.

Celkem bylo do Volební kalkulačky zahrnuto 97 otázek, z nichž 47 pouze pro jedno město. Pro každé byla vybrána různá variace vždy 42 z nich. Zatímco u větších měst část tvořily otázky zaměřené na danou obec, mimo úroveň krajských měst byly takřka všechny otázky stejné. Do výzkumu bylo zahrnuto 22 otázek, jejichž výběr byl založen primárně na třech kritériích:

1. Možnost ideologického uchopení otázky na dimenzi levice–pravice a GAL-TAN. Vyřazeny byly nejenom otázky, u nichž výpovědní hodnota k jedné či druhé dimenzi nebyla dostatečně silná, nýbrž i ty spadající do obou dimenzí, pokud význam některé značně nedominoval. Totéž platilo i u rozporuplného zařazení odpovědí k jedné či druhé straně osy.

2. Četnost zahrnutí otázky do volební kalkulačky v jednotlivých městech. Nízká četnost by mohla způsobit značné zkreslení výsledků, vynechány tedy byly i otázky týkající se ryze problematiky dané obce.
3. Formulace samotné otázky.

Byť existuje metodika jejich tvorby (viz Volební kalkulačka 2024), finální znění některých otázek lze označit z různých důvodů za rozporuplné. Jedná se zejména o nejasnost způsobu, jakým obec může danou věc ovlivnit, o nedostatečnou srozumitelnost či konkrétnost (např. zda má město podporovat dopravu obyvatel do práce na kole) nebo určitou banálnost ve smyslu návodné či nerozporuplné odpovědi (např. zda má město více investovat do bezbariérových zastávek hromadné dopravy). Odůvodnění zařazení jednotlivých výroků skýtá práce Šebesty (2023).

K ekonomické dimenzi pravice – levice bylo přiřazeno 10 výroků. Vyjádření souhlasu s prvními 8 bylo označeno za levicové politické smýšlení, nesouhlasu za pravicové. Poslední dva výroky jsou pak hodnoceny naopak:

1. Město má podporovat družstevní a spolkové formy bytové výstavby i subjekty, které budou poskytovat bydlení na neziskovém principu.
2. Dlouhodobě prázdné byty by měly být více zdaněné.
3. Město by mělo zvyšovat počty bytů ve svém vlastnictví.
4. Příspěvky developerů na veřejnou vybavenost by se měly zvýšit.
5. Má podle vás město finančně podporovat sociálně slabé občany, aby se nepropadli do chudoby?
6. Děti do 18 let mají mít MHD zdarma.
7. Ve všech veřejných základních školách na území města by měly mít děti možnost obědvat zdarma.
8. V městských muzeích, galeriích a na sportovištích má být pro mládež bezplatné nebo symbolické vstupné.
9. Město má privatizovat své byty.
10. V žádaných městských částech mají bydlet jen ti, kdo si to mohou finančně dovolit.

Ke kulturní dimenzi GAL-TAN bylo přiřazeno 12 výroků, u nichž kladná odpověď značí progresivní politické smýšlení, negativní odpověď naopak konzervativní:

1. Má město upřednostňovat dopravu pěší, cyklistickou a hromadnou před dopravou automobilovou?
2. Město má podporovat budování dobíjecích míst pro elektromobily.
3. Město má podporovat rozvoj dopravy na elektrických koloběžkách a podobných dopravních prostředcích.
4. Město má investovat do fotovoltaických panelů na střechách městských budov.

5. Město má prosazovat na nových či zrekonstruovaných městských budovách zelené střechy.
6. Měly by se ve městě rozšířit zóny, kde mají auta povoleno jet max. 30 km/h?
7. Používání zábavní pyrotechniky jindy, než na Silvestra má být ve městě zakázané.
8. Na všech městských veřejných toaletách (na úřadech, v knihovnách apod.) mají být volně dostupné menstruační pomůcky.
9. Souhlasím, aby město plošně odpouštělo dluhy dětským dlužníkům a nechalo zastavit jejich exekuce.
10. Město by mělo zamezovat shromažďování sociálně znevýhodněných dětí v jedné nebo několika málo školách.
11. Město by mělo kvůli rostoucím cenám energie omezit veřejné slavnostní osvětlení v době Vánoc.
12. Má mít město transparentní účty, do kterých lze veřejně nahlížet?

Po výběru výroků došlo ke zúžení vybraných měst z 35 na 33, a to z důvodu jasně nižšího počtu vybraných výroků zahrnutých ve Volební kalkulačce u Ostravy a Prahy. Ty byly vyřazeny, protože u nich nebyly k dispozici odpovědi stran k osmi vybraným otázkám a výsledky by tak v porovnání s ostatními městy mohly být zkreslené. Ve zbylých městech pak nebyly do Volební kalkulačky zahrnuty vždy maximálně čtyři výroky, z každé dimenze ne více než tři.

Pro hodnocení ideologických pozic bylo vybráno 10 politických subjektů s důrazem na (1) jejich nezanedbatelný a dlouhodobý význam. Výzkum se pokouší osvětlit vnitrostranickou heterogenitu v národním politickém systému etablovaných politických subjektů na lokální úrovni, proto každý z politických subjektů měl dřívější či aktuální zkušenost z Poslanecké sněmovny a zároveň byl alespoň nepravidelně zahrnut do různých volebních modelů. Vyřazeny tak byly regionální a lokální subjekty, nezávislí kandidáti a jejich sdružení, krátkodobě působící politické subjekty, a strany, které ztratily dřívější relevanci. (2) Byla zohledněna jejich samostatná či společná kandidatura v nadpoloviční většině vybraných měst v komunálních volbách v roce 2022, značící aktuální významnost stran v lokální politice větších měst v Česku. (3) Vyplnily Volební kalkulačku pro tyto volby alespoň v nadpolovičním počtu měst. Zahrnuto tak bylo hnutí ANO 2011, Občanská demokratická strana (ODS), Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová (KDU-ČSL), TOP 09, Starostové a nezávislí (STAN), Česká pirátská strana (Piráti), Svoboda a přímá demokracie (SPD), Komunistická strana Čech a Moravy (KSČM), Česká strana sociálně demokratická (ČSSD) a Strana zelených (Zelení). Přehled, v kolika městech strany kandidovaly a vyplnily Volební kalkulačku, poskytuje tabulka 1.

Pro výzkum faktorů ovlivňujících ideologické pozice bylo pracováno s 12 proměnnými – 9 spojitými a 3 nominálními, z toho 2 dichotomickými (tabulka 2). Zatímco vícekategoriální nominální a jedna spojitá proměnná byly použity pouze

Tab. 1 – Přehled o kandidatuře stran v komunálních volbách vybraných měst a jejich vyplnění Volební kalkulačky

Politický subjekt	Vybraná města, v nichž daný politický subjekt kandidoval ve volbách do zastupitelstev obcí v roce 2022		Vybraná města, v nichž daný politický subjekt kandidoval a vyplnil Volební kalkulačku	
	Počet	Podíl na celkovém počtu vybraných měst (%)	Počet	Podíl na počtu vybraných měst s kandidaturou daného politického subjektu (%)
ANO 2011	33	100	22	67
ODS	33	100	27	82
KDU-ČSL	31	94	29	94
TOP09	31	94	28	90
STAN	28	85	28	100
Piráti	32	97	32	100
SPD	30	91	22	73
KSČM	31	94	19	61
ČSSD	27	82	17	63
Zelení	19	58	19	100

Pozn.: detailní přehled viz Šebesta 2023.

Zdroj: Volby.cz (2023), Volební kalkulačka (2022), výpočty autora.

pro výzkum odlišností ideologických pozic v rámci jednotlivých stran, zbylé i pro souhrnné hodnocení všech politických subjektů.

Vliv tzv. fantomové hranice (viz Jelen, Dostál 2017; Korčák, Netrdová 2021; Šimon 2015 podobně jako v Müller 2009) je zkoumán na základě lokalizace měst v bývalém Němci osídleném pohraničí dle hranic z roku 1938. Jako součást vládnoucí koalice byly označeny strany, které byly součástí rady města nebo jejichž kandidáti byli na společné kandidátce s vládnoucím politickým subjektem. Pro všechny platí, že se nesměli proti vstupu svých spolukandidátů do vládnoucí koalice vymezit. Vliv složení kandidujícího uskupení byl kvůli přehlednějšímu srovnání posuzován pouze u 10 subjektů vybraných pro tuto práci. Není předpokládáno, že by se vybrané politické strany významně odlišovaly kvůli společné kandidatuře s vyřazenými nezávislými kandidáty, lokálními subjekty a menšími politickými stranami, hrajícími ve většině vybraných měst spíše doplňkovou roli. Kromě faktorů převzatých z prací Kosteleckého a kol. (2015, 2014) a Prokopa (2012) byla využita i míra volební podpory dané strany v předchozích volbách (viz Fagerholm 2016). Jelikož však v komunálních volbách v roce 2018 i volbách do Poslanecké sněmovny v roce 2021 kandidovaly strany v rámci různorodých koalic, bylo pracováno s výsledky voleb do Poslanecké sněmovny v roce 2017 na úrovni konkrétních měst (Volby.cz 2023).

Pro analýzu ideologických a politických pozic byly vytvořeny číselné škály na základě odpovědí jednotlivých stran k výše uvedeným výroky. Výchozí hodnota 0 značí neutrální pozici, za každou otázku byla straně přičtena nebo

Tab. 2 – Ověřované faktory, jejich předpokládaný vliv na pozice stran na dimenzi levice–pravice či progresivismus–konzervatismus a zdroje využitých dat

Faktor	Předpoklad	Zdroj dat
Umístění města v bývalém Němci osídleném pohraničí či mimo něj	Umístění uvnitř jeho hranic vede ke změně pozic směrem k levicovému a konzervativnímu pólu (Kostecký a kol. 2015, 2014)	
Umístění subjektu v rámci vládnoucí koalice či mimo ni bezprostředně před volbami v roce 2022	Vede ke změně pozic (Fagerholm 2016), pravděpodobně směrem k pozicím úspěšných stran v daném regionu	místní zpravodajské weby, sociální sítě stran
Složení uskupení do komunálních voleb v roce 2022	Vede k přiblížení postojů spolukandidujících subjektů (Volební kompas 2023, cit. v iRozhlas.cz 2021)	Volby.cz (2023)
Podíl získaných platných hlasů ve volbách do PS v roce 2017	Vede ke změně pozic (Fagerholm 2016), pravděpodobně směrem k pozicím úspěšných stran v daném regionu	Volby.cz (2023)
Podíl věřících hlásících se k církvi či náboženské společnosti	Vyšší podíl vede k posunu pozic směrem k levicovému (Müller 2009) a konzervativnímu pólu (Kostecký a kol. 2015, 2014)	SLDB 2021 (ČSÚ 2023)
Nezaměstnanost	Vyšší míra vede k posunu pozic v směrem k levicovému pólu (Müller 2009)	Podíl nezaměstnaných k 31. srpnu 2022 (ČSÚ 2023)
Index vzdělanosti	Vyšší míra vede k posunu pozic směrem k pravcovému a progresivnímu pólu (Kostecký a kol. 2014)	SLDB 2021 (ČSÚ 2023)
Podíl obyvatel v exekuci	Vyšší míra vede k posunu pozic směrem k levicovému a konzervativnímu pólu (Kostecký a kol. 2015, 2014)	Mapa exekucí (2022)
Počet ekonomických subjektů na 1 000 obyvatel	Vyšší hodnoty vedou k posunu pozic směrem k pravcovému (Kostecký a kol. 2015) a pravděpodobně i progresivnímu pólu	SLDB 2021 (ČSÚ 2023)
Index změny počtu obyvatel mezi lety 2001 a 2021	Vyšší hodnoty vedou k posunu pozic směrem k pravcovému (Kostecký a kol. 2015) a pravděpodobně i progresivnímu pólu	SLDB 2001 a 2021 (ČSÚ 2023)
Index změny počtu domů mezi lety 2001 a 2021	Vyšší hodnoty vedou k posunu pozic směrem k pravcovému (Kostecký a kol. 2015) a pravděpodobně i progresivnímu pólu	SLDB 2001 a 2021 (ČSÚ 2023)
Průměrný věk obyvatel	Vyšší hodnoty vedou k posunu pozic směrem k levicovému (Prokop 2012) a pravděpodobně i konzervativnímu pólu	Průměrný věk obyvatel ke 31. prosinci 2022 (ČSÚ 2023)

Pozn.: Odůvodnění výběru faktorů a detailnější vysvětlení předpokládaného vztahu viz Šebesta (2023, s. 51–55).

odečtena hodnota 1 dle toho, zda se k otázce stavěla levicově či pravcově (konečné výsledky v rozmezí <-10;10>), resp. konzervativně či progresivně (rozmezí <-12;12>). Nebyla-li v některém městě otázka do Volební kalkulačky zahrnuta, byla každému politickému subjektu pro minimalizaci zkreslení výsledné ideologické pozice přičtena průměrná pozice v rozmezí <-1;1> vypočtená z odpovědí

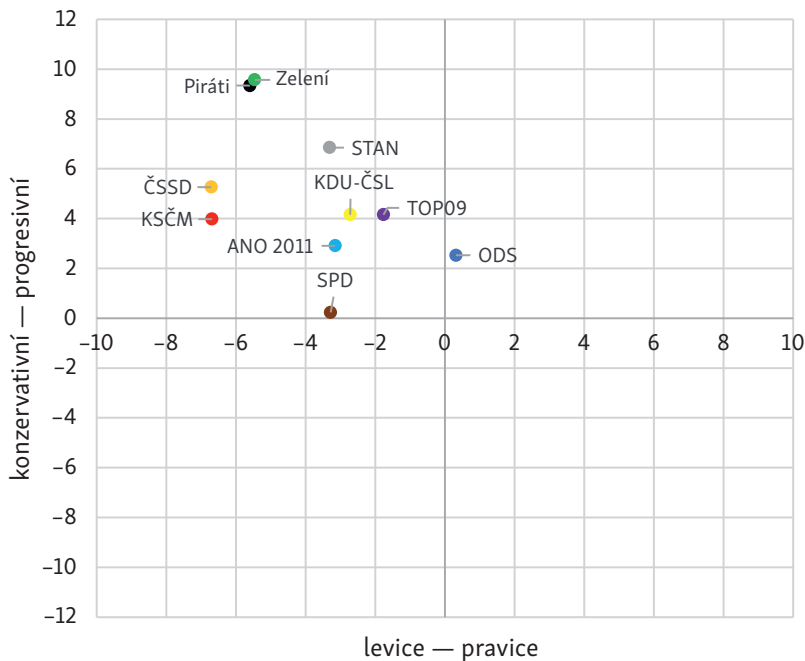
onoho subjektu na danou otázku ve všech ostatních městech. Ideologické pozice stran jako celku byly založeny na jejich průměrné hodnotě, jejich vnitřní heterogenita byla zkoumána na základě směrodatné odchylky. Pro vzájemné porovnání obou škál byly hodnoty dimenze GAL-TAN přepočítány, aby nabývaly totožného rozmezí $\langle -10; 10 \rangle$.

Finální část výzkumu se zaměřila na prostorovou diferenciaci ideologických pozic napříč městy a odhalení jejich faktorů. Pro souhrnné hodnocení, jak se politické subjekty v jednotlivých obcích odchylovaly od svých průměrných ideologických pozic, bylo v rámci každé strany pro každou jednotku na ekonomické i kulturní dimenzi vypočítané standardizované z-skóre, očišťující hodnoty ideologických pozic od odlišných měř polohy a variability u každého zkoumaného subjektu. Za každé město byl následně u obou dimenzí spočten průměr hodnot z-skóre všech stran zapojených do Volební kalkulačky, značící průměrnou odchylku všech stran v souhrnu od jejich průměrných pozic. S ohledem na vzájemnou srovnatelnost stran a oproštění dat od toho, že každý subjekt mohl být jinak citlivý na změnu ideologických pozic, byly hodnoty z-skóre zvoleny i pro prostorové srovnávání pozic napříč městy u jednotlivých stran.

U dichotomických proměnných vstupovalo do analýzy na každé dimenzi 241 jednotek za 3 až 10 politických subjektů z každého města. Odlišnost středních hodnot byla vzhledem k charakteru dat, nabývajících normálního rozdělení, zkoumána pomocí parametrického dvouvýběrového t-testu. K hodnocení vztahu byl použit ukazatel věcné významnosti Cohenova D. Stejný postup byl využit i pro hodnocení každé strany zvlášť. Pro ověření souvislosti vícekategoričké proměnné byla s ohledem na vysoký počet výběrů a nízký počet případů v každém z nich zvolena metoda deskriptivní statistiky. Tento faktor byl vzhledem k vysoké proměnlivosti složení uskupení u každé strany hodnocen pouze pro každý politický subjekt zvlášť. Pro ověření vlivu faktorů spojitých proměnných na ideologické pozice stran v každém městě v souhrnu i zvlášť za jednotlivé strany byla zvolena metoda korelační analýzy. Přestože byla předpokládána vzájemná souvislost, tedy i vliv více faktorů současně, s ohledem na nízký počet jednotek nebyla využita vícenásobná regresní analýza. Z důvodu absence normálního rozdělení u většiny proměnných, poměrně vysoké četnosti odlehlých hodnot a možného nejen čistě lineárního vztahu, byla síla závislosti hodnocena Spearmanovým korelačním koeficientem, s interpretací síly závislosti upravené na základě De Vause (2002).

4. Ideologické pozice politických stran na lokální úrovni v Česku

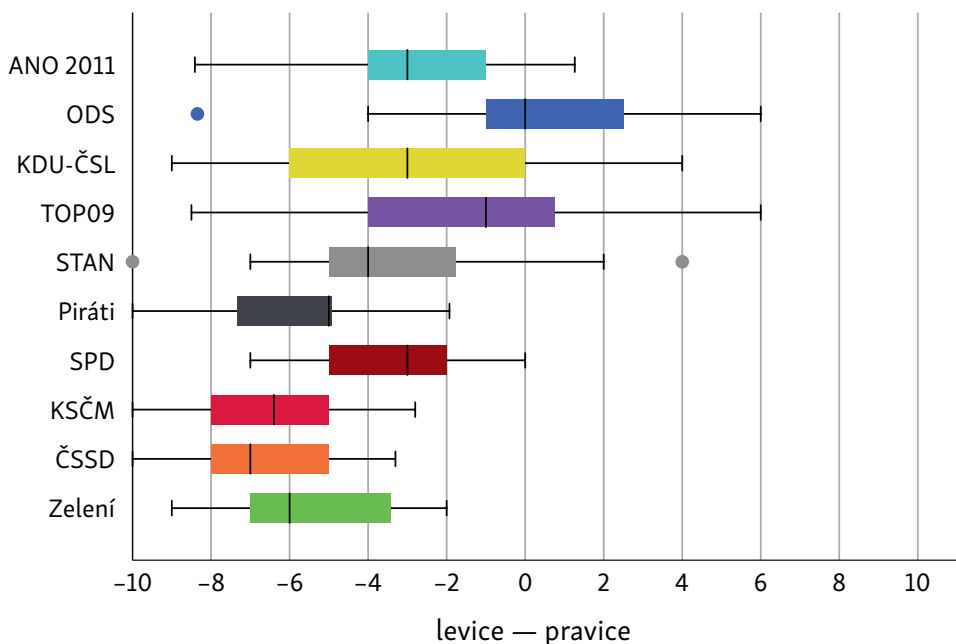
Lokální stranické systémy v Česku před komunálními volbami v roce 2022 v průměru vykazovaly poměrně malou míru polarizace (obr. 1). Politické strany se soustředily primárně do levicové a progresivní části ideologického spektra. Toto

Obr. 1 – Politické spektrum vybraných stran na lokální úrovni v Česku před komunálními volbami v roce 2022. Zdroj: Volební kalkulačka (2022), výpočty autorů.

umístění odpovídá zjištěním CMP (2023), kde byly v roce 2017 všechny strany vyjma ODS a KDU-ČSL situovány právě do této části politického spektra. Absence politických subjektů na pravicovém a konzervativním okraji i na lokální úrovni tak není v tomto pohledu překvapivá. Řazení zjištěných ideologických pozic stran jen s několika výjimkami odpovídá i výsledkům CHES (2023) pro rok 2019. Tento fakt naznačuje, že politické strany jsou na základě svého ideologického ukotvení obdobně formovány i na lokální úrovni.

Detailnější zaměření na ekonomickou dimenzi pravice-levice (obr. 2) poukazuje na značnou diferenciaci pozic stran v jednotlivých městech. Strany vnímané jako pravivé se na ose umístily více vpravo, zatímco většina subjektů označovaných jako levicových opravdu zastávala ryze levicové pozice. Nejvíce vpravo se na ose umístila ODS, jež se jako jediná pohybovala ve významnějším počtu případů i napravo od jejího středu. Přesto odpovídala výslednými hodnotami ve většině měst spíše středovým stranám. Na opačné části politického spektra byly umístěny zejména ČSSD a KSČM, případně Zelení a Piráti, v Česku spojovaní spíše s politickým středem. Zbylé strany lze na základě naměřených pozic označit jako středové, s TOP09 více vpravo a STAN poměrně blízko k Pirátům. Přestože o ANO 2011 se od voleb do Poslanecké sněmovny v roce 2021 hovoří jako

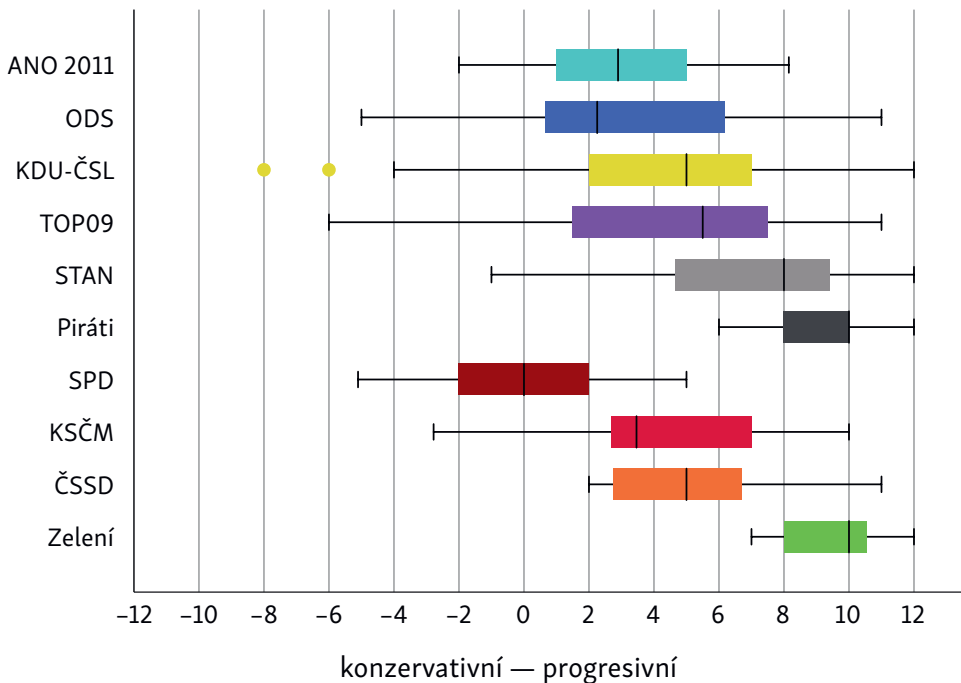

Obr. 2 – Ideologické pozice stran ve vybraných městech Česka před komunálními volbami v roce 2022 na dimenzi levice–pravice. Zdroj: Volební kalkulačka (2022), výpočty autorů.

o populistickém subjektu nahrazujícím KSČM a ČSSD v levé části politického spektra, na lokální úrovni má výsledné pozice blíže spíše pravicovým, respektive středovým politickým subjektům, mezi něž bylo hnutí řazeno ve svých počátcích. Jako vysvětlení se tak nabízí vyšší míra konzistence a názorového ukotvení hnutí na lokální úrovni.

Také ideologické pozice na dimenzi progresivní–konzervativní s určitými výjimkami odpovídaly očekávanému řazení stran (obr. 3). Progresivními hodnotami se nejvíce prezentovali Zelení a Piráti, případně STAN, přičemž tyto strany na kulturní dimenzi napříč městy zastávaly takřka okrajové pozice. Nejblíže k opačnému pólu se naopak nacházela SPD, jíž byly naměřeny středové pozice. Dalšími stranami blízko středu byly ODS, ANO 2011 a KSČM, s větším odstupem pak TOP09, KDU-ČSL a ČSSD. Překvapivé je umístění KSČM či KDU-ČSL v progresivní části osy, jelikož jsou vnímány a samy sebe prezentují jako subjekty zastávající konzervativní hodnoty (Kostelecký a kol. 2015).

Vnitřní ideologickou heterogenitu vykazovaly politické strany mírně vyšší na dimenzi GAL-TAN. Za nejméně heterogenní lze označit Piráty se Zelenými, následované SPD a ČSSD. Zatímco na dimenzi GAL-TAN zastávali velmi málo diferencované ideologické pozice napříč městy Piráti a Zelení, na pravolevé dimenzi SPD

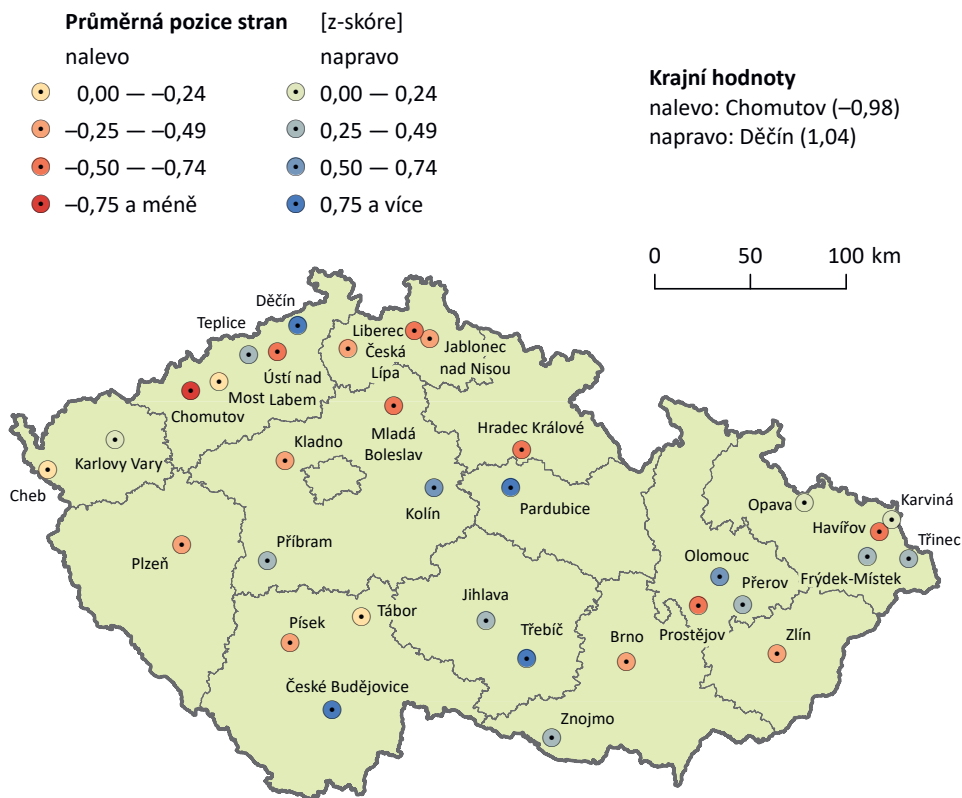

Obr. 3 – Ideologické pozice stran ve vybraných městech Česka před komunálními volbami v roce 2022 na dimenzi progresivní–konzervativní. Zdroj: Volební kalkulačka (2022), výpočty autorů.

a Piráti, následované ČSSD a KSČM. Největší variability naopak nabývaly v obou dimenzích zejména KDU-ČSL a TOP09, následované ODS. Oproti očekávání nebyla potvrzena největší variabilita pozic u hnutí ANO 2011, dlouhodobě se jeví jako obtížně definovatelný subjekt, s průměrnou mírou variability na obou dimenzích.

Průměrné odchylky souhrnně všech stran v daném městě od jejich průměrné pozice vykazovaly spíše mírné prostorové odlišnosti mezi vybranými obcemi. Přestože mezi nimi byly nalezeny znatelné rozdíly, za jednotlivé politické subjekty dosahovaly hodnoty z-skóre značně vyšších čísel než při jejich zprůměrování. Vysoké variability nabývaly pozice stran i v rámci jednotlivých měst, kde strany zastávaly podobné pozice pouze zcela výjimečně. Lze tudíž předpokládat, že se strany spíše doplňovaly a vyvažovaly, než že by stejnosměrně inklinovaly k některé pozici na jedné či druhé ose. S ohledem na nemožnost hodnocení všech stran v každém městě a nezahrnutí lokálních a nezávislých subjektů do výzkumu je však třeba si být vědom těchto limitů interpretace výsledků.

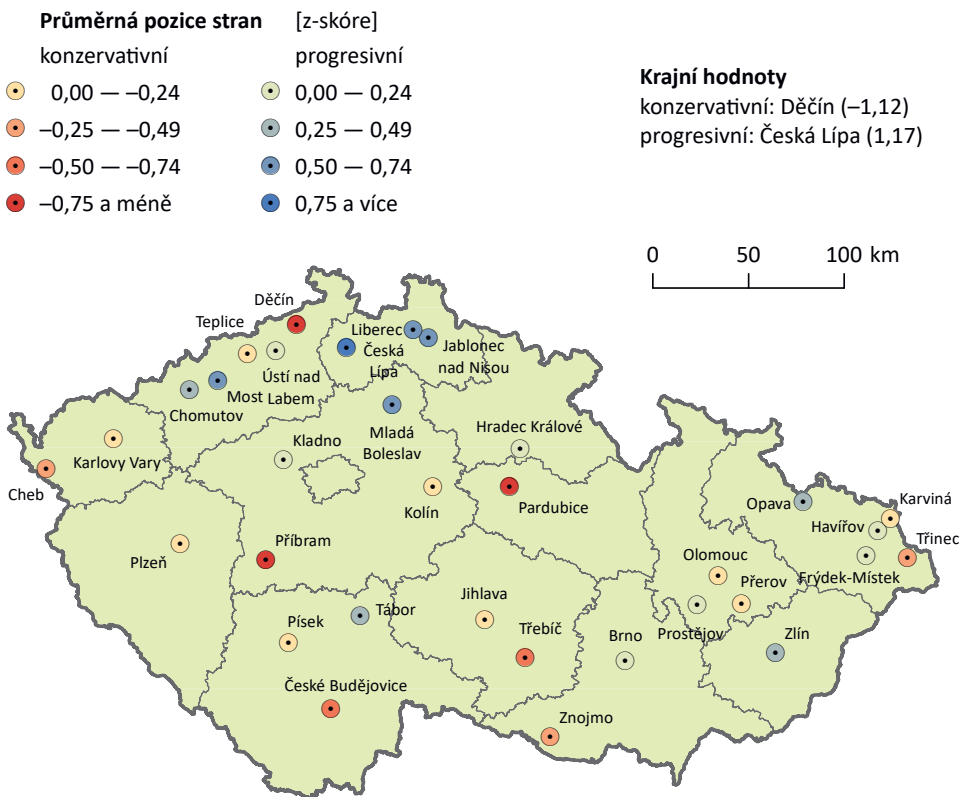
Na ekonomické dimenzi levice–pravice se souhrnně strany napříč městy svými pozicemi prostorově odlišovaly poměrně nepravidelně (obr. 4), což platilo zejména pro Moravu a Slezsko. Výjimku tvořily severozápadní a severní Čechy,

Obr. 4 – Průměrná odchylka pozic stran od jejich průměrných pozic na dimenzi levice – pravice před komunálními volbami v Česku v roce 2022. Zdroj: ArcData Praha, ZÚ, ČSÚ (2022), Volební kalkulačka (2022), výpočty autorů.

kde politické subjekty ve většině měst inklinovaly více k levici, přestože zde nejvýznamnější levicové subjekty (KSČM, ČSSD, Zelení) mnohde vůbec nekandidovaly či nevyplnily Volební kalkulačku. Zbylé strany tak v tomto regionu zastávaly pozice ideologicky bližší hodnotám dominantních subjektů.

Výrazné prostorové odlišnosti lze najít také na kulturní dimenzi GAL-TAN (obr. 5). Výsledky ukázaly, že souhrnně se pozice stran napříč městy odlišovaly mnohem méně na Moravě a ve Slezsku nežli v Čechách. Průměrná odchylka souhrnně všech stran od jejich průměrné pozice zde nabývala takřka výhradně hodnot blízkých nule, zatímco v Čechách byly tyto odchylky mnohdy až extrémní. Za překvapivou lze označit odchylku pozic stran ve většině měst v severních Čechách směrem k progresivnímu pólu osy. Až extrémní míra této odchylky může být částečně způsobena častým nevyplněním Volební kalkulačky radikálními stranami zastávajícími konzervativní hodnoty (KSČM, SPD), jež by mohly tyto postoje

Obr. 5 – Průměrná odchylka pozic stran od jejich průměrných pozic na dimenzi progresivní – konzervativní před komunálními volbami v Česku v roce 2022. Zdroj: ArcData Praha, ZÚ, ČSÚ (2022), Volební kalkulačka (2022), výpočty autorů.

vyvažovat, pokud by byly pozice obou stran v těchto městech shodně odchýleny naopak ke konzervativnímu pólu.

U všech politických subjektů v souhrnu byla na ekonomické i společenské dimenzi potvrzena závislost průměrných odchylek od průměrných ideologických pozic dané strany na poloze příslušného města v bývalém Němci osídleném pohraničí (tab. 3), kde strany v souhrnu zastávaly na ose pozice blíže směrem k levicovému a progresivnímu pólu osy. U jednotlivých subjektů a dimenzí však byla odlišná průkaznost závislosti, míra věcné významnosti i směr proměny ideologických pozic. Nutno přihlídnout i k faktu, že některé strany (KSČM, ČSSD, Zelení) v nezanedbatelném počtu měst z bývalých sudetských oblastí vůbec nekandidovaly či nevyplnily Volební kalkulačku.

Přesvědčivý vliv na odchylku jednotlivých stran od průměrné ideologické pozice nebyl prokázán u participace subjektů před komunálními volbami v roce 2022

Tab. 3 – Vliv polohy města, ve kterém strana kandidovala, v bývalém Němci osídleném pohraničí či mimo něj, na odchylku od jejich průměrných ideologických pozic před komunálními volbami v Česku v roce 2022

Strany	Levice–pravice			GAL-TAN		
	Síla účinku	Průměr z-skóre v pohraničí	Průměr z-skóre mimo pohraničí	Síla účinku	Průměr z-skóre v pohraničí	Průměr z-skóre mimo pohraničí
ANO 2011	0,572	0,332	-0,230	0,309	0,185	-0,128
ODS	0,372	-0,235	0,138	0,020	0,013	-0,007
KDU-ČSL	1,028	-0,648	0,291	1,272	0,763	-0,343
TOP09	0,922	-0,582	0,276	0,162	0,112	-0,053
STAN	0,269	0,185	-0,088	0,297	-0,203	0,096
Piráti	0,430	-0,267	0,160	0,671	0,404	-0,242
SPD	0,433	-0,269	0,165	0,101	-0,064	0,039
KSČM	0,484	0,351	-0,135	0,963	0,652	-0,251
ČSSD	0,602	0,537	-0,072	0,188	0,171	-0,023
Zelení	0,158	-0,102	0,060	0,142	0,092	-0,054
Celkem	0,230	-0,150	0,075	0,316	-0,205	0,102

Pozn.: Kurzívou jsou zvýrazněny hodnoty Cohenova D, značící přinejmenším nezanedbatelný vliv.
Zdroj: Volební kalkulačka (2022), výpočty autorů.

na vládnoucí koalici daného města. Pokud strany měnily své ideologické pozice dle svého postavení, jednalo se o výjimky, či nepříliš průkazné změny pozic. Částečný vliv byl odhalen u složení uskupení, v rámci kterého strana kandidovala v komunálních volbách v roce 2022. Strany zastávaly značně odlišné pozice ve městech, kde vytvořily společnou kandidátku s vybranými dalšími politickými subjekty. Přesto u nich zůstává poměrně velká variabilita, stejně jako u samostatně kandidujících subjektů. Ideologické pozice stran tak jsou pravděpodobně závislé na jiných faktorech.

Analýza vlivu spojených proměnných na průměrné odchylky od průměrných ideologických pozic souhrnně za všechny strany odhalila pouze středně silnou závislost. Ve městech s vyšším podílem obyvatel v exekuci zastávaly strany pozice blíže k levicovému a progresivnímu pólu os, s vyšším podílem věřících a v průměru starším obyvatelstvem naopak k pravicovému a konzervativnímu. V rámci jednotlivých stran byla různě silná korelace s některými faktory odhalena na obou dimenzích, avšak každý politický subjekt reagoval svými ideologickými pozicemi pouze na některé z nich (nebo nebyla odhalena žádná závislost), a to různou měrou a odlišným směrem. Ideologické pozice politických subjektů se tak neuzpůsobovaly vnějším faktorům podle jednoho vzorce, ale proměňovaly se spíše individuálně a u některých i bez viditelného vlivu vnějších faktorů. Přesto byla u většiny subjektů nalezena podstatná, u mnoha i statisticky významná míra závislosti ideologických pozic na alespoň jednom faktoru. Jedinou proměnou s nižšími hodnotami korelačního koeficientu (na který tedy ideologické pozice stran příliš nereagovaly) byl index změny počtu domů mezi lety 2001–2021.

5. Diskuse

Podobu naměřených ideologických pozic stran je možné vysvětlit několika okolnostmi. První je výběr stran, opomíjející nezávislé a lokální, především ale silně konzervativní či pravicové subjekty (např. Svobodní, Česká Plzeň). Výsledek, že všechny zde zkoumané strany jsou více či méně progresivní a levicové, tak nemusí nutně popisovat celou šíři lokálních subjektů. Přestože u SPD byly očekávány krajní hodnoty na dimenzi GAL-TAN, stále se jedná spíše o „mainstreamovou“ populistickou stranu, živící se na extrémistických tématech, ale s ohledem na volitelnost nezastávající na lokální úrovni vyloženě extrémní pozice. Výběr celostátně relevantních stran a vyřazení méně relevantních subjektů však nemohlo významně zkreslit celkový obraz ideologické orientace lokální politiky a spíše může poukazovat na větší poptávku voličů po určité politické orientaci, na kterou pak mohou politické strany reagovat úpravou svých předvolebních postojů (druhý důvod). Subjektů, jejichž odpovědi představovaly pravicovou či konzervativní politickou orientaci, bylo naprosté minimum. Kombinace výsledků Volební kalkulačky a výsledků voleb pak naznačuje, že tyto subjekty byly ve volbách takřka výhradně neúspěšné – až na výjimky se nedostaly do zastupitelstva dané obce a jejich volební zisk nabýval přinejlepším menších jednotek procent.

Třetím důvodem je zvolená metoda hodnocení ideologických pozic stran. Jejím hlavním limitem bylo apriorní vytvoření otázek mnohdy nereflektujících, čím by se strana v budoucím volebním období reálně zabývala. I pokud ve Volební kalkulačce souhlasila např. s otázkou, zda má mít město transparentní účet, nemusí to nutně znamenat jeho zřízení. Samotnou odpověď mohou strany znehodnotit i zcela opačným přístupem k jinému tématu transparentnosti. Právě souhlas s vysokým počtem otázek, navzdory reálným možnostem jejich plnění, posouvá strany blíže k levicovému a progresivnímu pólu os. Vliv na výsledné pozice stran mohlo mít také znění samotných otázek, u nichž chyběla určitá míra kontroverze, např. výběru kvůli omezeným financím, která by dozajista vedla k větší ideologické polarizaci. Ve své podstatě není nikdo proti ochraně přírody, pokud si ji nemusí vybrat na úkor něčeho jiného. Limitem mohlo být i samotné období vyplňování dotazníku bezprostředně před volbami. Strany mohly své odpovědi uzpůsobit tomu, jak hlasuje většina lidí, aby co největšímu počtu voličů vyšla co největší podobnost s jejich odpověďmi.

S tím souvisí i výběr otázek pro tuto analýzu. Na ekonomické dimenzi převažovaly otázky týkající se politiky bydlení, na společensko-kulturní dimenzi otázky zelené politiky. Výsledné ideologické pozice se tak značnou mírou odvíjely právě od odpovědí stran k oběma tématikám. Prohlubující se závažnost bytové krize v některých městech mohla způsobit, že i jinak tradiční pravicové subjekty omezily svoji typickou rétoriku založenou na volném trhu a odmítání politických zásahů ze strany státu i obce. Naopak u ostatních otázek ekonomické dimenze,

zařaditelných vesměs do oblasti sociální politiky, lze hledat vyšší míru podobnosti průměrných ideologických pozic stran s jejich percepcí. Alespoň částečným vysvětlením převažující koncentrace politických subjektů do progresivní části osy může být také Flintem a Taylorem (2018) popsaná větší ochota měst v řešení environmentálních problémů, které se obcí bezprostředně dotýkají, čímž supluje roli státu, kde je s ohledem na další aspekty a konkurenční vlivy nalezení kompromisu obtížnější. Za odlišného výběru otázek, při zahrnutí dalších témat, týkajících se např. národnostních a sexuálních menšin, či pouze jejich vyváženější míra, by mohla ideologické pozice stran výrazněji proměnit.

Zvolenou metodou mohla být zapříčiněna i poměrně vysoká míra vnitřní heterogenity jednotlivých subjektů, jen z části vysvětlitelná zkoumanými faktory. Nejen že se nepotvrdila zjištění Agasøster (2001), tedy že vyšší míru vnitřní heterogenity lze najít u subjektů s decentralizovanějším rozhodováním, nýbrž byla zcela opačného rázu. To lze částečně vysvětlit i vybranými otázkami, kdy u výroků o zelené politice nelze u Zelených, případně i Pirátů očekávat takovou rozpolcenost. Vyšší míru vnitřní heterogenity je možné předpokládat u stran s širší členskou základnou, skýtající větší prostor pro vytvoření různých názorových frakcí (např. KDU-ČSL), anebo u stran, jejich členové jsou sdruženi spíše na obecnějších principech (např. TOP09; viz Kostelecký a kol. 2015). Otázky se také mnohdy týkaly velice konkrétní problematiky. Samotné odpovědi tak mohly reflektovat specifika vybraného města a spíše než jejich ryzí ideologické přesvědčení odrážet další místní odlišnosti.

V rámci analýzy faktorů ovlivňujících ideologické pozice stran nebyla potvrzena většina stanovených hypotéz. Mnohé výsledky neodpovídaly předpokladům, některé analýzy pak nelze i s ohledem na omezené možnosti dat či zvolených metod považovat za dostatečně průkazné a vyžadovaly by jiný způsob ověření. V porovnání s literaturou byl poměrně překvapivým výsledkem vliv polohy města v bývalém Němci osídleném pohraničí, tedy vliv tzv. fantomové hranice (Šimon 2015; Jelen, Dostál 2017; Korčák, Netrdová 2022). Zatímco Müller (2009) nezjistil zásadnější rozdíl v ideologických pozicích stran mezi bývalým západním a východním Německem, v Česku mezi stranami ve městech z bývalých sudetských oblastí a mimo ně byly nalezeny nezanedbatelné rozdíly. Přestože tento rozdíl může být zapříčiněn mimo jiné i odlišností zkoumaných úrovní, podtrhávají výsledky specifitu po válce dosídlených území. Byť může být do určité míry vysvětlena právě zkoumanými vnějšími faktory (zahrnujícími např. relativní ekonomické postavení regionů), nelze zcela odhlédnout od zmíněných možných hlouběji zakořeněných historických souvislostí.

Navzdory prokázání střední závislosti všech faktorů spojených proměnných alespoň u některého subjektu byl u několika stran odhalen pouze jejich malý vliv na podobu ideologických pozic. Potvrdila se ale správnost úvahy, že ideologické pozice u některých stran mohou být provázány se stejnými faktory, jež ovlivňují

jejich voličskou podporu (Kostelecký a kol. 2014, 2015; Prokop 2017). S ohledem na velikost vzorku a zcela novou metodu měření ideologických pozic je však možná i určitá míra nahodilosti výsledků. Byť neodhaleny mohou zůstat i další vnější faktory, nejpravděpodobněji se jeví vliv některých vnitrostranických faktorů, jakou je např. vnitrostranická struktura či změna ve vedení strany nebo dominující frakce, kde mnohdy záleží na konkrétních osobnostech či skupinách lidí v dané straně, i v závislosti na těch ostatních. Politické subjekty tak mohou svými ideologickými pozicemi reagovat i na ostatní subjekty a jevy v daném lokálním stranickém systému, např. přejímáním klíčových témat od ostatních subjektů nebo diverzifikací programu o opomíjená témata.

6. Závěr

Cílem článku bylo zjistit, zda vykazují politické strany své ideologické ukotvení i na úrovni lokální politiky, jak se ideologické pozice těchto stran odlišují mezi sebou i v rámci jedné strany napříč městy a jaké faktory je ovlivňují. Článek potvrdil, že politické ideologie mají svůj význam jako téma i na lokální úrovni politické geografie, jak již bylo představeno v několika zahraničních studiích (mezi které se tak zařadil také podobně koncipovaný výzkum české lokální politiky). Výzkum poskytl dosud neznámý pohled na ideologické pozice a prostorovou diferenciaci ideologických pozic hlavních politických subjektů v Česku, včetně snahy o její částečné vysvětlení. Bylo zjištěno, že většina politických stran zařazených do výzkumu zastává levicově-progresivní pozice, a to i strany, které jsou na národní úrovni popisovány odlišným způsobem. Zároveň byla zjištěna poměrně velká vnitřní heterogenita stran, jejich ideologické pozice se tak mezi městy poměrně významně lišily. Samotná metoda výzkumu se ukázala být vhodnou alternativou k běžně využívaným metodám hodnocení ideologických pozic.

V navazujícím výzkumu se jeví jako vhodné ověření výsledků za využití dalších způsobů hodnocení ideologických pozic stran, především analýzy volebních programů, a jejich porovnání s reálně vykonávanou politikou. Pro výzkum vlivu zbylých faktorů se nabízí případové šetření na úrovni jednotlivých měst, zaměřené zejména na vnitřní specifika stran či mezistranické vazby. Doposud neznámé zůstaly také ideologické pozice nezávislých a lokálních subjektů. Potenciál skýtá i hlubší výzkum konkrétních tematických oblastí či srovnání s lokální politikou v zahraničí.

Literatura

- AGASØSTER, B. (2001): A framework for analysing local party policy emphases in Scotland. In: Laver, M. (ed.): *Estimating the Policy Positions of Political Actors*. Routledge, London, 90–14.
- BÄCK, H. (2003): Explaining and Predictiong Coalition Outcomes: Conclusions from Studying Data on Local Coalitions. *European Journal of Political Research*, 42, 4, 441–472. <https://doi.org/10.1111/1475-6765.00092>
- BÄCK, H. (2008): Intra-Party Politics and Coalition Formation: Evidence from Swedish Local Government. *Party Politics*, 14, 1, 71–89. <https://doi.org/10.1177/1354068807081818>
- BALÍK, S. (2009): *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. Grada Publishing, Praha.
- BALÍK, S. (2016): Local cleavages, politics and policy at the local level – is the depolization real? *Sociální studia*, 13, 1, 73–85. <https://doi.org/10.5817/SOC2016-1-73>
- BALÍK, S., GONDALA, P., GREGOR, K. (2015): *Dvacet let komunálních voleb v ČR. Centrum pro studium demokracie a kultury*, Brno.
- BOBBIO, N. (2002): *Levice a pravice, důvod a smysl rozdělení politické scény*. Centrum pro studium demokracie a kultury, Brno.
- BUBENÍČEK, V. (2010): *Lokální modely demokracie v malých obcích ČR. Disertační práce. Česká zemědělská univerzita*, Praha.
- BUCCHIANERI, P., CARNEY, R., ENOS, R., LAKEMAN, A., MALINA, G. (2021): What explains local policy cleavages? Examining the policy preferences of public officials at the municipal level. *Social Science Quarterly*, 102, 6, 2752–2760. <https://doi.org/10.1111/ssqu.13039>
- CABADA, L., KUBÁT, M. (2002): *Úvod do studia politické vědy*. Univerzita Komenského, Bratislava.
- ČMEJREK, J. (2008): *Obce a regiony jako politický prostor*. Alfa, Praha.
- ČMEJREK, J., BUBENÍČEK, V., ČOPIK, J. (2010): *Demokracie v lokálním politickém prostoru*. Grada, Praha.
- DAVID, R. (2005): *Politologie, základy společenských věd*. Nakladatelství Olomouc, Olomouc.
- DE VAUS, D. (2002): *Surveys in Social Research*. Routledge, London. <https://doi.org/10.4135/9781446263495>
- FAGERHOLM, A. (2016): Why Do Political Parties Change their Policy Positions? A Review. *Political Studies Review*, 14, 1, 501–511. <https://doi.org/10.1111/1478-9302.12078>
- FLINT, C., TAYLOR, P. J. (2018): *Political Geography*. 7th edition. Routledge, London. <https://doi.org/10.4324/9781315164380>
- GENDZWILL, A. (2012): Independent Mayors and Local Lists in Large Polish Cities: Towards a Non-Partisan Model of Local Government? *Local Government Studies*, 38, 4, 501–518. <https://doi.org/10.1080/03003930.2011.649915>
- GENDZWILL, A., ZOLTAK, T. (2014): Why Do Non-partisans Challenge Parties in Local Politics? The (Extreme) Case of Poland. *Europe-Asia Studies*, 66, 7, 1122–1145. <https://doi.org/10.1080/09668136.2014.927644>
- GIDDENS, A. (2001): *Třetí cesta: obnova sociální demokracie*. Mladá fronta, Praha.
- GROSS, M., JANKOWSKI, M. (2020): Dimensions of political conflict and party positions in multi-level democracies: evidence from the Local Manifesto Project. *West European Politics*, 43, 1, 74–101. <https://doi.org/10.1080/01402382.2019.1602816>
- HÁNA, D. (2020): Think globally, teach locally: lokální politika ve výuce středoškolské geografie. *Geografické rozhledy*, 29, 4, 18–21.

- HÁNA, D., JELEN, L., SEIDLOVÁ, A., VOGT, D. (2022): Politicko-geografická témata v českém gymnaziálním kurikulu. Je geografie outsider, nebo premiant politického vzdělávání? *Informace ČGS*, 41, 1, 15–26.
- HEYWOOD, A. (2005): *Politické ideologie*. Eurolex Bohemia, Praha.
- HOOGHE, L., MARKS, G., WILSON, C. J. (2002): Does Left/Right Structure Party Positions on European Integration? *Comparative Political Studies*, 35, 8, 965–989. <https://doi.org/10.1177/001041402236310>
- INGLEHART, R. (1990): *Cultural shift in advanced industrial society*. Princeton University Press, Princeton. <https://doi.org/10.1515/9780691186740>
- ISOTALO, V., MATTILA, M., VON SCHOULTZ, Å. (2020): Ideological mavericks or party herd? The effect of candidates' ideological positions on intra-party success. *Electoral studies*, 67, 5, 1–12. <https://doi.org/10.1016/j.electstud.2020.102187>
- JANKOWSKI, M., JUEN, C. J., TEPE, M. (2022): The impact of anti-establishment parties on the electoral success of independent local lists: Evidence from Germany. *Party Politics*, 28, 1, 127–136. <https://doi.org/10.1177/1354068820965430>
- JEFFERY, C., SCHAKEL, A. H. (2013): Editorial: Towards a Regional Political Science. *Regional Studies*, 47, 3, 299–302. <https://doi.org/10.1080/00343404.2012.746443>
- JELEN, L., DOSTÁL, P. (2017): Fantomové hranice – historické podmíněnosti politických a socioekonomických rozhraní současné Ukrajiny. *Mezinárodní vztahy*, 3, 70–89.
- JOLLY, S., BAKKER, R., HOOGHE, L., MARKS, G., POLK, J., ROVNY, J., STEENBERGEN, M., VACHUDOVA, M., A. (2022): Chapel Hill Expert Survey Trend File, 1999–2019, version 1.3. University of North Carolina, Chapel Hill. <https://doi.org/10.1016/j.electstud.2021.102420>
- KITSCHHELT, H. (1994): *The transformation of European Social Democracy*. Cambridge University Press, New York. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511622014>
- KITSCHHELT, H., MCGANN, A. J. (1995): *The radical Right in Western Europe*. University of Michigan Press, Ann Arbor. <https://doi.org/10.3998/mpub.14501>
- KORČÁK, M., NETRDOVÁ, P. (2022): Historická hranice Sudet a současná sociálně-prostorová diferenciacie Česka: kvantitativní pohled na dlouhodobý dopad institucionálních změn. *Geografie*, 127, 4, 365–390. <https://doi.org/10.37040/geografie.2022.011>
- KOSTELECKÝ, T., MIKEŠOVÁ, R., POLÁKOVÁ, M., ČERMÁK, D., BERNARD, J., ŠIMON, M. (2014): Koho volí Vaši sousedé? Prostorové vzorce na území Česka od roku 1920 do roku 2006, jejich změny a možné příčiny. *Sociologické nakladatelství Slon*, Praha.
- KOSTELECKÝ, T., MIKEŠOVÁ, R., POLÁKOVÁ, M., ČERMÁK, D., BERNARD, J., ŠIMON, M. (2015): *Geografie výsledků parlamentních voleb: vzorce volebního chování v Česku*. Sociologický ústav AV ČR, Praha.
- KOSTELECKÝ, T., BERNARD, J., MANSFELDOVÁ, Z., MIKEŠOVÁ, R. (2023): From an alternative to a dominant form of local political actors? Independent candidates in the Czech local elections in 2010–2018. *Local Government Studies*, 1–23. <https://doi.org/10.1080/03003930.2023.2291111>
- LAVAR, M., BUDGE, I. (1992): *Party policy and Government coalitions*. St. Martin's Press, New York. <https://doi.org/10.1007/978-1-349-22368-8>
- LEHMANN, P., BURST, T., MATTHIEß, T., REGEL, S., VOLKENS, A., WEßELS, B., ZEHNTER, L. (2022): *The Manifesto Project Dataset – Codebook, version 2022a*. Wissenschaftszentrum Berlin für Sozialforschung, Berlin.
- MAIR, P. (2001): Searching for the positions of political actors. In: Lavar, M. (ed.): *Estimating the Policy Positions of Political Actors*. Routledge, London, 10–30. https://doi.org/10.4324/9780203451656_chapter_2

- MAŠKARINEC, P., KLIMOVSKÝ, D. (2016): Independent candidates in the local elections of 2014 in the Czech Republic and Slovakia: Analysis of determinants of their successfulness. *Lex Localis*, 14, 4, 853–871. [https://doi.org/10.4335/14.4.853-871\(2016\)](https://doi.org/10.4335/14.4.853-871(2016))
- MCDONALD, M., D. MENDES, S., M. (2001): The policy space of party manifestos. In: Laver, M. (ed.): *Estimating the Policy Positions of Political Actors*. Routledge, London, 90–114. https://doi.org/10.4324/9780203451656_chapter_7
- MÜLLER, J. (2009): The Impact of the Socio-Economic Context on the Länder Parties' Policy Positions. *German Politics*, 18, 3, 365–384. <https://doi.org/10.1080/09644000903055815>
- MÜLLER, K. (2013): On a Short Leash? Sub-National Party Positions between Regional Context and National Party Unity. *Journal of Elections, Public Opinion and Parties*, 23, 2, 177–199. <https://doi.org/10.1080/17457289.2012.742092>
- MUSILOVÁ, K. (2017): Možnosti aplikace konceptu postmateriálního štěpení na substantních úrovních. *Středoevropské politické studie*, 19, 1, 55–75. <https://doi.org/10.5817/CEPSR.2017.1.55>
- OTJES, S. (2018): Pushed by national politics or pulled by localism? Voting for independent local parties in the Netherlands. *Local Government Studies*, 44, 3, 305–328. <https://doi.org/10.1080/03003930.2018.1427072>
- OTJES, S. (2020): Going Local. Voting for independent local Parties in the Netherlands 186–2010. *Local Government Studies*, 46, 1, 91–115. <https://doi.org/10.1080/03003930.2019.1619555>
- OTJES, S. (2023): Local Political Space. Localism, the Left-Right Dimension and Anti-elitism. *Party Politics*, 30, 4, 662–677. <https://doi.org/10.1177/13540688231168993>
- PETERSON, M. (2019): Policy dimensions and the center-right. Master thesis. University of Gothenburg, Gothenburg.
- PROKOP, D. (2012): Výzkum volebních preferencí v ČR: Návrh metodologické optimalizace. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Praha.
- REILJAN, A., KUTIYSKI, Y., KROUWEL, A. (2020): Mapping parties in a multidimensional European political space: A comparative study of the EUvox and euandi party position data sets. *Party Politics*, 26, 5, 651–663. <https://doi.org/10.1177/1354068818812209>
- ŠEBESTA, J. (2023): Politické ideologie v lokální politice vybraných českých měst. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Praha.
- SKJÆVELAND, A., SERRITZLEW, S., BLOM-HANSEN, J. (2007): Theories of Coalition Formation: An Empirical Test Using Data from Denmark. *European Journal of Political Research*, 46, 5, 721–745. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6765.2007.00709.x>
- ŠIMON, M. (2015): Measuring phantom borders: the case of Czech/Czechoslovakian electoral geography. *Erdkunde*, 69, 2, 139–150. <https://doi.org/10.3112/erdkunde.2015.02.04>
- VINOPAL, J. (2006): Empirická přístupnost levo-pravé politické orientace. *Sociologický časopis*, 42, 1, 129–147. <https://doi.org/10.13060/00380288.2006.42.1.08>

Data a materiály:

- ARC DATA PRAHA, ZÚ, ČSÚ (2022): ArcČR 500 – digitální geografická databáze, verze 4.1., www.arcdata.cz (15. 3. 2023).
- CHES (2023): Chapel Hill Expert Survey – Stats, <https://www.chesdata.eu/ches-stats> (1. 2. 2023).
- CMP (2023): Additional Notes for the Visualization Dashboards, <https://manifestoproject.wzb.eu/information/documents/visualizations> (1. 2. 2023).
- ČSÚ (2023): Veřejná databáze – vlastní výběr, <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?-page=uziv-dotaz#> (28. 5. 2023).

- IROZHLAS.CZ (2021): Volební kompas 2021, <https://www.irozhlas.cz/volebni-kompas-2021> (28. 5. 2023).
- Mapa exekucí (2022): Podíl osob v exekuci v roce 2022, <http://mapaexekuci.cz/index.php/mapa-2/> (28. 5. 2023).
- OECD (2018): Key data on Local and Regional Governments in the European Union. OECD, Paris, <https://www.oecd.org/regional/EU-Local-government-key-data.pdf> (21. 6. 2024)
- Volby.cz (2023): Výsledky voleb a referend, <https://volby.cz/> (29. 4. 2023).
- Volební kalkulačka (2022): Volební kalkulačka, <https://www.volebnikalkulacka.cz/> (1. 4. 2023).
- Volební kalkulačka (2024): Volební kalkulačka – o kalkulačce, <https://www.volebnikalkulacka.cz/o-nas> (25. 6. 2024)
- Volební kompas (2021): Volební kompas, <https://volebni-kompas.cz/lockdown/> (15. 1. 2023).

SUMMARY

Political ideologies in the local politics of selected cities in Czechia

The article deals with the role of political ideologies in the local politics of selected cities in Czechia. The aim of this article is to find out whether political parties at the local level are shaped by political ideologies, to reveal the internal heterogeneity of selected political parties across cities according to their ideological positions, and to identify what factors shape their outcome for all parties in aggregate and individual political subjects. Two ideological dimensions were chosen to represent political ideologies (the economic left–right dimension and the socio-cultural GAL-TAN dimension), on which the 10 most prominent political entities at the national level in the 33 selected most populous cities in Czechia were evaluated. The study is mainly based on data from the “Electoral Calculator” developed for the municipal council elections in 2022. Based on its questions, we created an evaluation scale for each dimension, determining the ideological positions of political parties in selected cities. Thus, in addition to verifying the applicability of the concept of ideological dimensions and positions at the local level in Czechia, the study also uses a new method of evaluating the ideological positions of political parties, belonging to the category of studying political elites. The theoretical part elaborates on political ideologies in local politics and the possibilities of classifying them. This chapter mainly discusses the meaning and specification of individual ideological dimension characteristics. Factors affecting the parties’ ideological positions are also discussed, with a focus on external circumstances. In the methodological part, the used data and research methods are presented. The key part of this chapter is the construction of scales for both ideological dimensions. The results chapter presents the identified ideological positions of the selected parties on both dimensions, including their internal heterogeneity, and verifies the factors that influence them. The results show that the parties at the local level have acquired a relatively low degree of polarisation along the political spectrum. All parties reflected their ideological positions from the highest level of politics with only minor differences. However, relatively high internal heterogeneity was also revealed in most political subjects. Some of them differ significantly in their ideological positions across cities, and in some cases, they acquired right-wing and conservative positions, even though these were common only among generally more conservative and right-wing parties. Both for individual political parties and for all of them in aggregate, several spatial patterns were also revealed, especially in northern Bohemia, where the parties were generally more left wing and

progressive oriented than the average result. Significant factors influencing the ideological positions of political parties at the local level are whether the respective city is located within the border region or outside it (i.e., the influence of the “phantom border”) and, to a certain extent, the composition of the coalition within which the party ran in the elections. For the external factors, a substantial or moderate dependence of ideological positions was found for almost all examined variables, especially socio-economic ones, but individual political parties responded to them with their positions to a different extent, in various ways, or not at all. The results thus suggest the influence of other factors not included in the study, especially the specifics of local party systems.

- Fig. 1 Political spectrum of selected parties at the local level in Czechia before the municipal elections in 2022. X-axis: left–right, y-axis: conservative–progressive. Source: Volební kalkulačka (2022), authors’ calculations.
- Fig. 2 Ideological positions of parties on the left–right dimension in selected cities in Czechia before the municipal elections in 2022. Source: Volební kalkulačka (2022), authors’ calculations.
- Fig. 3 Ideological positions of parties on the progressive–conservative dimension in selected cities in Czechia before the municipal elections in 2022. Source: Volební kalkulačka (2022), authors’ calculations.
- Fig. 4 Average deviation of parties’ positions from their average positions on the left–right dimension before the municipal elections in Czechia in 2022. Source: ArcData Praha, ZÚ, ČSÚ (2022), Volební kalkulačka (2022), authors’ calculations.
- Fig. 5 Average deviation of parties’ positions from their average positions on the progressive–conservative dimension before the municipal elections in Czechia in 2022. Source: ArcData Praha, ZÚ, ČSÚ (2022), Volební kalkulačka (2022), authors’ calculations.

PODĚKOVÁNÍ / ACKNOWLEDGEMENT

Výzkum byl podpořen z prostředků Univerzity Karlovy v rámci projektu SVV 260696. Autoři by rádi poděkovali Jiřímu Hasmanovi za konzultace metodické stránky výzkumu.

The research was supported by the Charles University under the project SVV 260696. The authors would like to thank Jiří Hasman for consulting the methodological aspects of the research.

ORCID

JAN ŠEBESTA

<https://orcid.org/0009-0008-7657-1260>

DAVID HÁNA

<https://orcid.org/0000-0001-8199-3013>